

80 РОКІВ ІЗ ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВІДОМОГО ВЧЕНОГО-СЕЛЕКЦІОНЕРА В ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА БРОНІСЛАВА ВОЛОДИМИРОВИЧА БАНЬКОВСЬКОГО

У рамках тижня факультету технології виробництва та переробки продукції тваринництва пройшла міжвузівська науково-практична конференція з нагоди ювілейних дат вчених-випускників та співробітників факультету – акад. О.В. Квасницького (110-річчя), проф. М.Т. Балашова (100-річчя), проф. Б.В. Баньковського (80-річчя), проф. М.Т. Ноздріна (75-річчя).

Урочистості відбулися за участю провідних науковців і представників громадськості, викладачів, аспірантів та студентів академії, колишніх і нинішніх співробітників Інституту свинарства імені О.В. Квасницького УААН. Доповіді студентів доповнювалися виступами колег, колишніх аспірантів і співробітників, яким пощастило працювати з цими видатними вченими. Основна концепція конференції полягала в тім (і наголошувалася), що ця подія є однією з форм вдячності нинішнього покоління своїм знаменитим попередникам.

З доповідями, зокрема про життєвий і творчий шлях Броніслава Володимировича Баньковського, якому в цьому році виповнилося б 80 років, виступили студентка О.О. Фаленкова, доцент кафедри технології виробництва продукції тваринництва ПДАА В.Є. Усачова (його аспірантка) та донька видатного вченого, випускниця нашого вузу, кандидат сільськогосподарських наук, завідувач лабораторії зоотехнічного аналізу, старший науковий співробітник інституту свинарства ім. О.В. Квасницького УААН І.Б. Баньковська.

Дитинство і юність Броніслава Баньковського пройшли в багатодітній селянській родині на Житомирщині. У три роки втративши матір (це був голодний 1933-й), хлопець зазнав страшних злиднів і вже в шкільному віці розпочав свій трудовий шлях, працюючи на різних роботах у колгоспі.

Найзаповітнішою його мрією було навчання: йому доводилося щоденно долати відстань понад 8 кілометрів. Саме для цього він провчився деякий час у Житомирському, а далі – в Полтавському сільськогосподарському інституті, який успішно закінчив у 1955 році.

Практичний досвід Броніслав Володимирович набував працюючи головним зоотехніком Котельнянської МТС Андрусівського району Житомирської області, згодом – головним зоотехніком із племінної справи Житомирського та старшим зоотехніком зі свинарства і птахівництва

Львівського обласних управлінь сільського господарства.

У 1959 році був переведений старшим науковим співробітником Інституту землеробства і тваринництва західних районів України. У 1964 році, без відриву від виробництва, закінчив аспірантуру під керівництвом відомого вченого, професора К.Б. Свечіна і захистив кандидатську дисертацію на тему: “Вплив різної інтенсивності вирощування і відгодівлі свиней-помісей на прояв гетерозису”, в якій були розроблені принципово нові положення про особливості даного біологічного явища в свинарстві.

У 1965 році – директор Полтавського Інституту свинарства (нині – Інститут свинарства імені О.В. Квасницького УААН) професор М.Т. Балашов запрошує молодого спеціаліста в Полтаву, на посаду старшого наукового співробітника відділу розведення і генетики.

У цей час Броніслав Володимирович розпочинає серію затверджених методичною Радою інституту робіт зі створення нового м'ясного типу свиней на багатопородній основі. Вибрані й по-новому відпрацьовані ним науково-методичні підходи для проведення експериментальних досліджень дали бажаний результат, який завершився апробацією полтавського заводського типу м'ясних свиней (ПМ-1), затвердженого Міністерством сільського господарства СРСР у 1978 році. Тоді ж за результатами державного породивипробування свині нового типу показали найкращий результат із-поміж м'ясних генотипів, що розводилися в колишньому Радянському Союзі.

Із 1980 року Б.В. Баньковський завідував лабораторією гібридизації. У 1981 році захистив докторську дисертацію на тему: “Теорія і практика селекції свиней за м'ясною продуктивністю з використанням складного відтворювального схрещування”, яка стала результатом його багаторічної експериментальної роботи зі створення нових генотипів свиней. У цьому ж році отримав почесне звання «Заслужений зоотехнік України».

Творча співпраця з науково-професійних питань із класиками зоотехнічної науки, професорами М.А. Кравченко, М.М. Колесником, Л.Я. Василенком, М.Д. Любецьким, В.Г. Козловським, та обмін досвідом з академіками ВАСХНІЛ О.І. Овсяніковим, П.Е. Ладаном,

В.Т. Горіним й іншими допомагала Б.В. Баньковському у виконанні державної програми з виведення спеціалізованої м'ясної породи свиней (СМ-1) методом великомасштабної селекції на полігібридній основі з використанням тварин новостворених вітчизняних м'ясних генотипів, де базовим генотипом стало його дітище (50% кров) – полтавський м'ясний тип свиней (ПМ-1).

У цьому дослідженні Броніслав Володимирович був відповідальним виконавцем і співголовою Науково-виробничого центру в Україні. Разом із колективом співавторів ним розроблені теоретичні та методичні принципи виведення нової вітчизняної спеціалізованої м'ясної породи свиней, пристосованої до природно-кліматичних умов різних зон, для використання її в регіональних системах розведення і гібридизації в якості батьківської та материнської форм при виробництві високоякісної свинини. Ці надбання пізніше були покладені в основу створення м'ясної породи свиней в Росії, а також центрального, молдавського, ставропольського, ростовського, західного (білоруського) та сибірського заводських типів м'ясних свиней, які на сьогодні апробовані й відзначені наказами Міністерств сільськогосподарства відповідних держав як нові селекційні досягнення.

Свій досвід і методичний підхід Б. В. Баньковський понад 20 років втілював у міжнародних програмах і проектах зі створення нових генотипів свиней у Болгарії, Румунії, Німеччині, Польщі. Під його керівництвом із безпосередньою участю в селекційному процесі виведено й апробовано нову м'ясну породу свиней у Республіці Куба. Він був членом Європейської асоціації по тваринництву, активним учасником багатьох міжнародних конгресів, наукових конференцій, симпозіумів, семінарів.

Результатом і вагомих підсумком багаторічної кропіткої праці науковця стали апробації трьох селекційних досягнень у свинарстві – полтавської м'ясної породи, української м'ясної породи (затверджених Мінсільгоспродом України в 1993 році), автором, науковим керівником і відповідальним виконавцем яких був Броніслав Володимирович, та червонопоясної спеціалізованої лінії м'ясних свиней (затвердженої в 1994 році), де він виступив співавтором.

У 1994 році одержав звання професора. Броніслав Володимирович створив наукову школу вчених, підготувавши через аспірантуру 9 кандидатів наук, які продовжують напрями його наукових робіт. Ним опубліковано понад 150 наукових праць, одержав 14 авторських свідоцтв на селекційні досягнення у свинарстві. Брав участь у розробці державних документів: Проекту Закону “Про правову охорону селекційних досягнень у тваринництві”, “Положення про апробацію селекційних досягнень в тваринництві”, “Інструкції по бонітуванню свиней”, був членом експертної комісії з питань оцінки племінних свиней на щорічних виставках і аукціонах України, очолював державні експертні комісії з питань апробації нових порід і типів свиней у Росії, Казахстані, Білорусії. Був членом постійної методичної комісії зі створення нових генотипів свиней у республіках колишнього СРСР, завжди підтримував зв'язок із виробництвом щодо створення міцної племінної бази свиней нових генотипів.

За видатні заслуги в розвитку вітчизняної науки та впровадження результатів наукових досліджень у виробництво професор Б.В. Баньковський нагороджений орденом “Дружби народів”, двома золотими медалями ВДНГ СРСР, багатьма почесним грамотами, дипломами, медалями. Він – ветеран праці, Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки 1984 року. Ще дві Державні премії Броніславу Володимировичу Баньковському було присвоєно по смертю: Державна премія України в галузі науки і техніки 1999 року – за цикл наукових праць із теорії породоутворення у тваринництві (01.12.1999 р. № 1513/99) та премія уряду Російської Федерації – за розробку та практичну реалізацію теорії високої швидкості росту й ефективних методів селекції при створенні м'ясних генотипів свиней (17.03.1999 р. № 2184).

Помер Броніслав Володимирович 8 червня 1998 року, похований у місті Полтава. Спогади про нього зберігаються в наших серцях. І завдання майбутнього покоління полягають у тому, щоб на основі попередніх і нинішніх досягнень науки рухати сільськогосподарське виробництво вперед, – адже минуле нам необхідне для того, щоб взяти з нього вогонь, а не попіл...

*Зав. лабораторії зоотехнічного аналізу, ст. наук. співробітник
інституту свинарства ім. О.В. Квасницького УААН
І.Б. Баньковська,
доцент кафедри ТВІТ Полтавської ПДАА В.Є. Усачова*